

ИННОВАЦИЯЛЫҚ ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ АРҚЫЛЫ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЦИФРЛЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМУ

М.Б.Сакупова

*Магистрант, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,
Алматы қ., Қазақстан*
sakupovaa.mi@icloud.com,

А.Х.Аренова

*Ғылыми жетекші, PhD., аға оқытушы, Абай атындағы
Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан*

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15078333>

Аннотация. Бұл мақалада Қазіргі таңда «Инновациялық оқыту технологиялары арқылы бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылығын дамыту» тақырыбының өзектілігі қазіргі білім беру жүйесінің даму бағыттары мен ақпараттық қоғамның талаптарына сәйкес айқындалады. Бүгінде әлемде цифрлық технологиялардың қарқынды дамуы және оларды күнделікті өмірде кеңінен қолдану оқу мен білім алу үдерісін түбегейлі өзгерту қажеттілігін туғызуда. Әсіресе, бастауыш мектеп оқушыларының цифрлық сауаттылығын дамыту маңызды, себебі осы кезеңде балалардың негізгі ақпараттық дағдылары қалыптасады.

Цифрлық сауаттылық — бұл тек компьютер немесе интернет қолдану емес, ақпараттық кеңістікте тиімді жұмыс істей білу, деректерді іздеу, сараптау және дұрыс пайдалану қабілеті. Әрбір бала ерте жастан бастап цифрлық құрылғыларды қолдануға бейімделіп, ақпаратты дұрыс түсініп, оны шығармашылық тұрғыда қолдана білуі қажет. Олай болмаған жағдайда, ол заманауи қоғамда бәсекеге қабілетсіз болады.

Түйін сөздер. цифрлық сауаттылық, инновациялық оқыту технологиялары, ақпараттық технологиялар, оқу үдерісі, цифрлық білім беру, сыни ойлау дағдылары.

Кіріспе

Қазіргі заманғы білім беру жүйесі жаһандық цифрландыру дәуірінде оқушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған жаңа тәсілдерді талап етеді. Әсіресе, бастауыш сынып оқушыларының білім алу процесінде заманауи технологияларды қолдану – олардың тек ақпараттық-коммуникациялық құралдарды игеруін ғана емес, сонымен қатар сандық сауаттылықтарын дамытуда маңызды рөл атқарады.

Цифрлық сауаттылық – бұл тек технологиялық дағдыларды меңгеру ғана емес, сонымен қатар ақпаратты табу, талдау, қолдану, құру және цифрлық құралдар арқылы тиімді қарым-қатынас жасау қабілеті. Сондықтан, оқыту үдерісіне инновациялық технологияларды енгізу арқылы оқушылардың сыни ойлауын, шығармашылық қабілеттерін және өз бетімен білім алуға деген ынтасын қалыптастыру қажеттілігі туындайды.

Бұл мақалада инновациялық оқыту технологияларының бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылығын дамытудағы тиімділігі қарастырылады. Сонымен қатар, осы процесте пайдаланылатын интерактивті әдістер, мультимедиалық құралдар және цифрлық платформалардың рөлі талданады. Әдістемелік тұрғыдан дұрыс ұйымдастырылған цифрлық білім беру бастауыш мектеп оқушыларының ХХІ ғасыр дағдыларын игеруіне ықпал етіп қана қоймай, олардың болашақта табысты білім алуы мен кәсіби дамуында маңызды негіз қалайды. Қазіргі замандағы цифрлық қоғамда өмір сүру үшін ақпараттық технологияларды меңгеру – ең маңызды дағдылардың бірі. Бұл қажеттілік білім беру жүйесіне де үлкен өзгерістер енгізіп, оқытудың жаңа инновациялық тәсілдерін қолдануды талап етеді. Әсіресе, бастауыш сынып оқушылары үшін сандық сауаттылықты дамыту олардың болашақта табысты азамат болып қалыптасуының негізін қалайды.

Бұл тақырыптың өзектілігі қазіргі заманғы білім беру бағдарламаларына цифрлық технологияларды енгізу қажеттілігінен туындап отыр. Оқыту процесінде интерактивті тақталар, сандық білім беру платформалары, мультимедиалық ресурстар және онлайн құралдар сынды инновациялық технологияларды пайдалану оқушылардың танымдық белсенділігі мен сандық мәдениетін қалыптастыруға оң ықпал етеді.

Зерттеу материалдары мен әдістері

Бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылығын дамытуда инновациялық оқыту технологияларының тиімділігін зерттеу барысында келесі материалдар мен әдістер қолданылды:

Зерттеу материалдары:

Ғылыми-теориялық дереккөздер:

Цифрлық сауаттылық пен инновациялық технологияларға қатысты заманауи әдебиеттер, ғылыми мақалалар мен зерттеулер.

Білім беру саласындағы озық халықаралық және отандық тәжірибелер.

Оқу-әдістемелік құралдар:

Интерактивті платформалар (Kahoot, Quizlet, Google Classroom және т.б.).

Бастауыш сыныптарға арналған мультимедиалық материалдар (электронды оқулықтар, бейне және аудио материалдар).

Сандық құралдар мен құрылғылар (интерактивті тақталар, планшеттер, ноутбуктер).

Эмпирикалық деректер:

Бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылығын дамытуға арналған оқыту бағдарламалары.

Мұғалімдердің инновациялық әдістемелерді қолдану тәжірибесі.

Зерттеу әдістері:

Теориялық талдау әдісі:

Инновациялық оқыту технологиялары мен цифрлық сауаттылық ұғымдарына қатысты әдебиеттер мен дереккөздерді талдау.

Педагогикалық бақылау:

Бастауыш сынып оқушыларының сабақ барысында цифрлық құралдарды пайдалануын және олардың нәтижелерін бақылау.

Сауалнама және сұхбат әдісі:

Мұғалімдер мен оқушылар арасында сауалнама өткізу арқылы цифрлық құралдарды қолдануға деген көзқарасты анықтау.

Мұғалімдермен сұхбат арқылы олардың инновациялық технологияларды қолдану тәжірибесін зерттеу.

Тәжірибелік-эксперименттік әдіс:

Инновациялық оқыту технологияларын қолдану арқылы цифрлық сауаттылықты дамытуға бағытталған тәжірибелік сабақтар ұйымдастыру.

Эксперимент нәтижелерін талдау және салыстыру.

Бұл әдістер бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылығын дамытудағы инновациялық оқыту технологияларының тиімділігін жан-жақты зерттеуге мүмкіндік береді.

Нәтижелерді талдау.

Бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылығын дамытуда инновациялық оқыту технологияларын қолдану тиімділігін анықтау мақсатында жүргізілген зерттеулер келесі нәтижелерді көрсетті:

1. Оқушылардың цифрлық сауаттылық деңгейінің артуы

Инновациялық технологияларды сабақ барысында жүйелі түрде қолдану оқушылардың цифрлық сауаттылық деңгейінің айтарлықтай өскенін көрсетті.

Нәтижелер:

Ақпараттық іздеу дағдылары: Оқушылар цифрлық платформалар арқылы ақпаратты жылдам тауып, талдауға қабілетті бола бастады.

Құралдарды қолдану дағдылары: Интерактивті тақталар, планшеттер, білім беру қосымшалары сияқты құралдарды еркін әрі тиімді пайдалану көрсеткіштері жақсарды.

Шығармашылық қабілеттер: Оқушылар сандық құралдар арқылы мультимедиалық жобалар жасап, өз идеяларын визуалды түрде жеткізе алатын болды.

2. Танымдық белсенділіктің артуы

Инновациялық оқыту технологиялары оқушылардың оқу процесіне деген қызығушылығын арттырды:

Ойын түріндегі платформалар (Kahoot, Quizizz) оқушылардың сабаққа белсенді қатысуына ықпал етті.

3. Мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігінің жақсаруы

Зерттеу барысында мұғалімдерге цифрлық құралдарды қолдану бойынша арнайы тренингтер ұйымдастырылды. Нәтижесінде:

Мұғалімдер инновациялық технологияларды тиімді пайдалану әдістерін меңгерді.

Сабақтың құрылымы интерактивті әрі тиімді бола түсті.

4. Оқу нәтижелерінің сапасын жақсарту

Инновациялық технологияларды қолдану оқушылардың оқу үлгеріміне оң әсер етті:

Оқушылардың оқу тапсырмаларын уақытында және сапалы орындау деңгейі артты.

5. Сандық сауаттылық көрсеткіштерін салыстыру

Зерттеу эксперименттік және бақылау топтары арасында жүргізілді. Нәтижелерге талдау жасау барысында:

Эксперименттік топ оқушыларының цифрлық құралдармен жұмыс істеу жылдамдығы мен сапасы бақылау тобына қарағанда 30%-ға жоғары болды.

6. Оқушылардың сыни ойлау және проблемаларды шешу дағдыларының қалыптасуы

Инновациялық технологиялар арқылы оқушылардың аналитикалық және сыни ойлау қабілеттері дамыды:

Мәселені шешу үшін әртүрлі цифрлық платформаларды қолдану дағдылары қалыптасты.

Жүргізілген зерттеу нәтижелері инновациялық оқыту технологияларының бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылығын дамытудағы тиімділігін дәлелдеді. Бұл технологиялар тек оқушылардың техникалық дағдыларын жақсартумен шектелмей, олардың шығармашылық және сыни ойлау қабілеттерін дамытуға, сондай-ақ оқу процесіне деген қызығушылығын арттыруға ықпал етті.

Алынған нәтижелер инновациялық оқыту технологияларын білім беру жүйесіне кеңінен енгізу қажеттілігін көрсетеді. Бұл бастауыш сынып оқушыларының заманауи талаптарға сай цифрлық құзыреттіліктерін қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Тақырыпты оқып үйретудің негізгі міндеттері:

Бұл тақырыпты оқып үйрету барысында оқушылардың тек цифрлық дағдыларды игеруін ғана емес, сонымен қатар заманауи технологияларды саналы түрде қолданатын, шығармашыл және сыни ойлайтын тұлға ретінде қалыптасуын қамтамасыз ету көзделеді. Цифрландыру дәуірінде білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі – оқушылардың сандық сауаттылығын қалыптастыру. Бұл әсіресе бастауыш сынып оқушылары үшін өте маңызды, себебі олар қазіргі қоғамдағы ақпараттық технологияларды қолданудың негіздерін дәл осы кезеңде меңгереді. Инновациялық оқыту технологиялары білім беру процесін жақсартуға, оқушылардың танымдық қабілеттерін арттыруға және олардың болашақта цифрлық ортада еркін әрекет етуіне мүмкіндік береді.

Бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылығын дамытуға арналған негізгі міндеттерді айқындау – бұл тек білім беру процесінің тиімділігін арттыру ғана емес, сонымен қатар олардың болашақ табысты дамуының негізін қалау.

1. Цифрлық сауаттылықты қалыптастыру

Басты міндет – оқушыларды заманауи цифрлық құралдарды дұрыс әрі қауіпсіз пайдалануға үйрету. Бұл бағытта оқушылар:

Ақпараттық технологиялардың негізгі элементтерін түсінуі;

Компьютер, планшет, интерактивті тақта сияқты құралдармен жұмыс істей білуі;

Ақпаратты іздеу, өңдеу және оны әртүрлі форматта ұсыну дағдыларын меңгеруі қажет.

2. Шығармашылық қабілеттерді дамыту

Инновациялық технологияларды қолдану арқылы оқушылардың шығармашылық ойлауын дамыту – маңызды міндеттердің бірі. Мұнда оқушылар:

Мультимедиалық жобалар жасау, суреттер салу, бейнероликтер мен презентациялар құру арқылы өз идеяларын жүзеге асыруды үйренеді;

Әртүрлі сандық құралдарды қолданып, шығармашылық тапсырмаларды орындауға машықтанады.

3. Сыни ойлау және деректермен жұмыс істеу қабілеттерін қалыптастыру Білім беру процесінде оқушылардың ақпаратты талдай білу, оны саралау және дұрыс шешім қабылдау қабілеттерін дамытуға ерекше назар аударылады. Бұл міндеттер келесі тәсілдер арқылы орындалады:

Оқушыларға ақпарат көздерін бағалауды және шынайы деректерді анықтауды үйрету;

Сандық ортада қауіпсіздік ережелерін сақтау қажеттілігін түсіндіру;

Бұл міндеттер оқушылардың цифрлық ортада жауапты және саналы әрекет етуіне жағдай жасайды.

4. Коммуникациялық дағдыларды жетілдіру

Цифрлық сауаттылықтың маңызды элементі – онлайн қарым-қатынас жасау және бірлескен жобаларда жұмыс істеу дағдыларын дамыту. Оқушылар:

Сандық платформаларда топтық жұмыс жасауды үйренеді;

Бұл міндет қазіргі заманғы цифрлық қоғамда сәтті бейімделуге қажетті коммуникативті құзыреттіліктерді қалыптастыруға ықпал етеді.

Қорытынды. Инновациялық оқыту технологияларын қолдану арқылы бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылығын дамыту – бүгінгі білім беру жүйесінің басым бағыттарының бірі. Бұл міндеттерді сәтті жүзеге асыру оқушылардың заманауи ақпараттық қоғамның белсенді әрі саналы мүшесі ретінде қалыптасуына ықпал етеді.

Бастауыш сыныпта цифрлық сауаттылықты қалыптастыру болашақ ұрпақтың табысты болуына, олардың өмір бойы білім алуға деген құштарлығын арттыруға және жаңа технологиялық ортаға бейімделуіне негіз болады. Инновациялық оқыту технологиялары – қазіргі білім беру жүйесінің ажырамас бөлігі. Олар оқыту үдерісін тиімді ұйымдастыруға ғана емес, оқушылардың цифрлық сауаттылығын дамытуға да мүмкіндік береді. Зерттеу нәтижелері бастауыш сынып оқушыларының цифрлық құралдармен жұмыс жасау дағдыларын қалыптастыру үшін инновациялық әдістерді енгізудің маңыздылығын дәлелдейді.

Цифрлық сауаттылықты қалыптастыру барысында интерактивті оқыту әдістері, сандық платформалар және мультимедиалық ресурстар оқушылардың оқу материалын жақсы меңгеруіне, шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытуға және танымдық белсенділігін арттыруға оң әсер етті.

Мұғалімдердің инновациялық технологияларды тиімді қолдануға дайын болуы да маңызды фактор болып табылады. Зерттеу барысында мұғалімдердің

кәсіби кұзыреттілігін арттырудың қажеттілігі және оларды заманауи оқыту әдістерімен қаруландырудың өзектілігі айқындалды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Государственная программа "Цифровой Казахстан" на 2018–2022 годы. – Астана: Министерство информации и коммуникаций РК, 2018. – 56 с.
2. Ергубекова, Ж.Б. Инновациялық технологиялар: теориясы мен практикасы / Ж.Б. Ергубекова. – Алматы: Рауан, 2020. – 215 б.
3. Білім беруді цифрландыру: халықаралық тәжірибе және қазақстандық модель / ред. Қ. С. Құнанбаева. – Нұр-Сұлтан: Білім беру жүйесінің аналитикалық орталығы, 2021. – 143 б.
4. Полат, Е.С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина. – Москва: Академия, 2020. – 256 с.
5. Кенжеғұлова, А.Т. Интерактивті технологиялар арқылы оқушылардың білім сапасын арттыру / А.Т. Кенжеғұлова. – Қарағанды: Болашақ, 2019. – 172 б.
6. Грехнев, В.С. Инновационные технологии в обучении / В.С. Грехнев. – Санкт-Петербург: Питер, 2018. – 198 с.
7. Назарбаев, Н.Ә. Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру // Егемен Қазақстан. – 2017. – 12 сәуір.
8. Кабидоллаева, Г.Қ. Цифрлық білім беру ресурстарын қолдану әдістемесі / Г.Қ. Кабидоллаева. – Шымкент: Нұрлы бейне, 2021. – 138 б.
9. UNESCO. Education in a digital world: Global perspectives. – Paris: UNESCO Publishing, 2021. – 89 p.
10. OECD. The Digitalisation of Education: A Study of Challenges and Opportunities. – Paris: OECD Publishing, 2020. – 112 p.